

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 23. juni 2010

J.nr. 323-1 - dmk

Indberetning nr. 4 / 2010

Emner:

- Justitsministeriets notat af 2. juni 2010 om det færøske forfatningsforslag har skabt megen debat i pressen – især efter at lagmanden har udtalt sig om sagen på pressemødet efter rigsmødet i Skagen den 11. juni. Lagmandens udtalelser har desuden skabt stor uro i koalitionen. En pressemeddelelse fra landsstyret synes dog at have skabt ro omkring sagen i koalitionen og omtalen af sagen i pressen er nu også begrænset.
- Lagmandens udtalelser på pressemødet i forbindelse med rigsmødet i Skagen den 11. juni vedrørende det kommende møde i den internationale hvalfangstkommission, IWC, har også ført til megen omtale og uro i koalitionen. Pressemeddelelsen fra landsstyret synes dog også at have skabt ro omkring denne sag.
- Lagmanden er uenig med Lagtingets kontroludvalg, som mener at landsstyremanden for fiskerianliggender har handlet i strid med styrelsesloven, bevillingsloven og finansloven for 2009. Der er delte meninger, både hvad angår lagmandens udtalelser og om udvalgets arbejde, blandt advokater og andre, der har udtalt sig i medierne. Oppositionspolitikere forsøger at få indkaldt Lagtinget til behandling af sagen. Mistillidsvotum på tale.
- Fiskeribiologerne anbefaler store nedskæringer i fiskedagene. Nu afventer man den politiske fastsættelse af fiskedagene for det kommende fiskeår, der begynder den 1. september 2010.
- Spørgsmålet om Færøernes forhold til EU er atter på dagsordenen. Færøsk erhvervsliv ønsker ikke et tættere samarbejde med EU, da de mener, at deres interesser er godt dækket indenfor det nuværende samarbejde med EU.
- Sagen om ansættelsen af chefpolitiinspektør på Færøerne er ikke slut. Høgni Hoydal (Tjóðveldi) har igen stillet spørgsmål til justitsministeren vedrørende denne sag.
- Ikke råd at betale for vejrmeldinger for Færøerne. Lagtinget har besluttet at slette udgifterne til vejrmeldinger og vejrudsigter for Færøerne og farvandet omkring Færøerne (1,6 mio.) i tillægsbevillingslovforslaget for maj. Dette betyder, at den aftale, som Færøerne har med DMI, måske må opsiges.
- Det store projekt ”Folketælling”, der blev søsat i 2007 for at registrere alle oplysninger om færinger, risikerer at gå i stå. Det udtaler Heini Hátun, leder og koordinator af projektet til avisen Sosialurin den 17. maj, efter at Finansudvalget har strøget ekstrabevillingen i sin betænkning til Lagtinget vedrørende forslaget til tillægsbevilling for maj.
- Atlantic Airways knap syv mio. kr. i underskud i første kvartal.

- **Bakkafrost 46 mio. kr. i overskud første kvartal. Opdrætsgiganten Bakkafrost havde over 46 mio. kr. i overskud første kvartal. Selv omden omsatte mængde faldt med 22 pct., så steg salgsværdien med 3 pct. i perioden.**
- **Ifølge det just kundgjorte landsregnskab er bundlinjen 97 mio. værre end budgetteret. Det forværrede resultat skyldes, at indtægterne blev lavere end budgetteret og ikke en stigning i udgifterne.**
- **Udbetalingerne fra Arbejdsløshedsforsikringen (ALS) tredobledes i 2009. Ifølge regnskabet for ALS for 2008 betalte ALS knapt 47 mio. kr. i arbejdsløshedsunderstøttelse og andre udbetalinger til arbejdsløse i 2008, men disse udbetalinger steg til 157 mio. kr. i 2009.**
- **Landsstyremanden for udenrigsanliggender beskyldes for at betale for presseomtale. I forbindelse med, at landsstyremanden for udenrigsanliggenders rejste til Bruxelles for at underskrive og højtideligholde Færøernes deltagelse i EU's 7. rammeprogram for forskning, er det kommer frem, at Landsstyremrådet for udenrigsanliggender har betalt Færøernes TV for at dække begivenheden.**

Justitsministeriets notat om forslag til Færøernes Forfatning

Justitsministeriet konkluderer i et notat af 2. juni 2010, at forslaget til "Færøernes Forfatning" efterlader det indtryk, at det er hensigten, at forfatningen, hvis forslaget gennemføres, skal træde i stedet eller gå forud for grundloven. Justitsministeriet peger dog samtidig på, at forslaget ikke vil kunne have sådanne retsvirkninger, da grundloven gælder for Færøerne.

Justitsministeriet henviser bl.a. til, at forslaget navnlig i kraft af sin betegnelse, sin præambel og sit indhold fremtræder som et forslag til en retsakt, der skal have den højeste retskildemæssige værdi.

Herudover peger Justitsministeriet på, at forslaget bl.a. indeholder bestemmelser der synes uforenelige med grundloven, herunder menneskerettighederne. Herudover er der bestemmelser, der rejser spørgsmål i forhold til sagsområder, som Færøerne ikke kan overtage, samt bestemmelser, der efterlader det indtryk, at de bl.a. sigter mod at begrænse rigsmyndighedernes kompetence til at lovgive om forhold på Færøerne.

Justitsministeriet fremhæver på denne baggrund, at en gennemførelse af forslaget vil skabe betydelig tvivl om helt grundlæggende elementer i rigets forfatningsretlige ordning, bl.a. om, hvorvidt Færøerne fortsat er en del af riget, og i hvilket omfang grundloven stadig gælder for Færøerne. Herudover at en gennemførelse af forslaget vil kunne skabe usikkerhed i det internationale samfund om Færøernes folkeretlige stilling, og om hvem der handler i udenrigspolitiske anliggender for så vidt angår Færøerne.

Justitsministeriet anfører på denne baggrund, at der foreligger "meget væsentlige grunde" til, at regeringen og de færøske myndigheder i fællesskab sikrer, at en eventuel gennemførelse af forslaget ikke skaber tvivl om Færøernes forfatningsretlige situation.

Statsministeren har på et samråd i Folketingets Færøudvalg den 15 juni oplyst, at han på rigsmødet den 11. juni tilkendegav over for lagmanden, at såfremt Lagtinget tager skridt til at gennemføre det foreliggende forslag, herunder afholde folkeafstemning herom, må regeringen

betragte det som et skridt fra færøsk side til at forlade rigsfællesskabet. Han har dog samtidig understreget, at regeringen er positivt indstillet på at medvirke til en proces, der kan føre til et forslag til en færøsk nyordning, som ligger inden for den gældende lovgivnings rammer, herunder grundlovens. Statsministeren har i den forbindelse understreget, at det må ske med udgangspunkt i et konkret formuleret færøsk forslag.

Lagmanden har på et pressemøde efter rigsmødet tilkendegivet, at man bør tage Justitsministeriets udtalelse meget alvorligt og tage det til efterretning på Færøerne. Han oplyste endvidere, at Færøerne ikke ønsker at fremsætte et forslag, der sår tvivl om, hvorvidt Færøerne er i rigsfællesskab med Danmark eller ej. Lagmanden udtalte herudover, at det er hans forventning, at forslaget falder bort, når Lagtingets samling slutter til Olaj, og at nu man måtte afklare sig internt på Færøerne.,

Disse udtalelser har medført flere oprørte reaktioner, især fra medlemmer i det udvidede Retsudvalg der behandler forslaget.

Kári á Rógvi, lagtingsmedlem for Selvstyrepartiet og medlem af det udvidede Retsudvalg, et § 25-udvalg nedsat i henhold til Lagtingets forretningsorden, som behandler forslaget til forfatning, udtalte allerede den 10. juni til radioavisen, at § 25-udvalget burde have haft lagmanden i samråd om forfatningen, før han rejste til rigsmødet.

Han siger til radioen, at færinger ikke bør stoppe behandlingen, selv om det danske Justitsministerium siger, at forfatningen ikke kan lade sig gøre. Kári á Rógvi henviser til, at danskerne sagde det samme, da hjemmestyreloven var på dagsordenen, og da vi ville have lov til at overtage undergrunden. Det skulle heller ikke kunne lade sig gøre.

Kári á Rógvi siger, at rækkefølgen er omvendt, idet Lagmanden nu først får at vide fra Statsministeren, hvad Danmark mener om sagen. Lagmanden bliver indkaldt til møde i det udvidede Retsudvalg den 22. juni, en uge efter at samrådet har været i Folketinget og 11 dage efter rigsmødet.

Sjúrður Skaale, lagtingsmedlem for Tjóðveldi (Republikanerne) og stedfortrædende medlem i det udvidede Retsudvalg er meget utilfreds med det budskab, som lagmanden har ført frem for danske medier. Sjúrður Skaale udtalte den 11. juni til Dagur og Vika (TV-avisen) at der hverken er hoved eller hale på Justitsministeriets udtalelser om, at grundloven er den højeste retskilde på Færøerne. Han siger, at magten kommer fra det færøske folk og ikke fra det danske justitsministerium. Det har altid fungeret således, at man har fundet frem til politiske løsninger og så har juraen tillempet sig til dette. Han håber ikke, at det udvidede Retsudvalg vil lade sig forskrække, men vil fortsætte arbejdet med fastsættelsen af, hvordan man organiserer sig på Færøerne.

I et læserbrev i aviserne den 14. juni udtaler Hans Pauli Strøm, lagtingsmedlem for Javnaðarflokkun (Socialdem.) og medlem i det udvidede Retsudvalg, sig også i en hvas tone om sin store utilfredshed med lagmandens udtalelser. Under overskriften "Forfatningsforlaget bliver færdiggjort med eller uden lagmanden", udtaler Hans Pauli Strøm, at det var pinligt at høre og se vores lagmand på et pressemøde sammen med statsministeren og landsstyreformanden tilintetgøre Lagtingets

arbejde og beslutninger uden noget mandat overhovedet. Han regner med, at hele udvalget er enig med ham i, at forfatningsforslaget skal færdigbehandles.

Også Jenis av Rana, fra Midterpartiet, og medlem i det udvidede Retsudvalg, føler sig stødt af lagmanden. Han vil have lagmanden til at redegøre for, hvilket mandat han har til på denne måde at tilsidesætte, ringeagte og nedværdige dele af det arbejde, som vores folkevalgte Lagting har arbejdet med de seneste år.

De udtalelser som Bjørt Samuelson fra Tjóðveldi og medlem af det udvidede Retsudvalg kommer med i sit læserbrev er i samme retning.

Edmund Joensen, formand for folketingets Færøudvalg, der desuden er lagtingsmedlem for Sambandspartiet, støtter lagmandens udtalelser. Han mener, at Færøerne har et meget stort problem hvis forfatningsforslaget bliver vedtaget. Det er i værste fald tale om regulær løsrivelse, og da er det sandsynligt, at man vil miste statsborgerrettigheder. Han har lagt vægt på, at samrådet i Folketingets Færøudvalg om sagen den 15. juni var åben, således at tilhørere og medier fik adgang og interesserede kunne følge med direkte på internettet.

Lagmanden har desuden fået flere skriftlige forespørgsler fra lagtingsmedlemmer, som han har svaret.

Efter megen mødeaktivitet i koalitionen synes en pressemeddelelse fra landsstyret den 16. juni, underskrevet af lagmanden og landsstyremændene for hhv. finans- og udenrigsanliggender, og dermed af de tre formænd for partierne i landsstyret, dog at have skabt ro omkring sagen i koalitionen og omtalen af sagen i pressen er nu også begrænset.

Med pressemeddelelsen vil landsstyret gøre det helt klart, at landsstyret selvfølgelig respekterer Lagtinget og de sager, som Lagtinget behandler. I pressemeddelelsen henvises der til den tvivl, der er opstået om, hvordan pressemødet efter rigsmødet skal tolkes.

Landsstyret påpeger, at man i koalitionsaftalen har aftalt, at et forfatningsudvalg skal nedsættes med repræsentanter fra alle partier med henblik på at udarbejde et forslag til Færøernes forfatning. Dette er sket, og forslaget er fremlagt til behandling i Lagtinget.

Om sagens fremtid udtaler landsstyret, at et udvidet retsudvalg behandler sagen og de forfatningsretlige tvivlsspørgsmål, som skal have både en politisk og juridisk behandling, således at forslaget til forfatning kan blive færdigt udarbejdet i den forståelse og enighed, som har været kendetegnende for tilgangen hidtil.

Møde i den internationale hvalkommission, IWC

Landsstyret har lagt hårdt pres på den danske regering om ikke at gå imod færøske interesser, nu hvor IWC har til hensigt at sætte nye regler i kraft, som betyder, at færinger i fremtiden ikke kan fange storhval. Efter de nye regler kan kun de lande, som i øjeblikket fanger storhval, få lov til at fange storhval i fremtiden.

Jørgen Niclasen, landsstyremedlem for udenrigsanliggender, har anmodet danskerne om i det mindste af stemme blankt, når sagen bliver lagt frem. Men i samrådet i miljøudvalget den 10. juni, meddelte Lene Espersen, at Danmark vil stemme for forslaget af hensyn til EU's interesser på området.

Høgni Hoydal, formand for Tjóðveldi, der var til stede i miljøudvalget, udtalte den 10. juni til Dagur og Vika, at dette er et klassisk eksempel på, at færøske interesser går direkte imod danske interesser, som i denne sag er mere styret af, hvad EU siger - og som kræver at EU står sammen. Han minder om, at et enigt Lagting har anbefalet, at man stemmer imod dette forslag, som ikke kun begrænser de fremtidige muligheder for Færøerne, men som også gør, at selve grundlaget for at kunne bruge af havets ressourcer - på en bæredygtig måde - bliver sat til side.

Høgni Hoydal siger, at nu må landsstyret reagere og protestere imod den danske holdning, og så må man overveje, om Færøerne skal ud af IWC. Færøerne må også tage meget tættere kontakt til Norge, Island og Grønland, så landene i Vestnorden kan stå sammen, så vi ikke pludselig sidder i et fællesskab, hvor dem, som skal repræsentere os, går direkte imod Færøernes interesser.

På pressemødet efter rigsmødet i Skagen den 11. juni blev lagmanden spurgt til sagen, og i denne forbindelse udtalte lagmanden til de danske medier, at færinger har ikke fanget storhvaler i mange år og at der ikke er aktuelle planer om at genoptage denne fangst.

Jørgen Niclasen, landsstyremand for udenrigsanliggender, siger til radioen den 15. juni, at lagmandens udtalelser har givet danskerne den opfattelse, at fangst af storhvaler ikke har betydning for Færøerne, og det finder han meget uheldigt. Han mener, at færingerne er i stor fare for at miste retten til for altid at fange storhval, hvis den internationale hvalfangstkommission, IWC, med støtte fra den danske regering, vedtager et forslag om at forbud mod fangst af storhvaler for lande, som ikke fanger storhval.

Få dage før rigsmødet var Jørgen Niclasen i samråd i Lagtingets Udlandsudvalg. I udvalget var der enighed om, at landsstyremedlemmet skulle gøre alt for at hindre, at IWC vedtager forslaget om forbud mod fangst af storhvaler.

Derfor mener Jørgen Niclasen, at lagmandens udtalelser efter rigsmødet var upassende. Jørgen Niclasen siger til radioen, at lagmanden i stedet for burde have forsøgt at påvirke statsministeren til at gå ind for de færøske synspunkter.

Også denne sag har skabt megen uro i koalitionen og lagtingsmedlemmer både fra koalitionen og oppositionen har udtalt sig kritisk med hensyn til lagmandens udtalelser.

Med den før omtalte pressemeddelelse fra landsstyret fra den 16. juni vedrørende forfatningsforslaget og fangst af storhvaler, synes der dog også at være skabt ro omkring denne sag i koalitionen.

I pressemeddelelsen påpeger landsstyret, at med hensyn til Færøernes stilling i den internationale hvalfangstkommission, IWC, har Færøerne altid stået fast på spørgsmålet om retten til at drive

hvalfangst. Dette er et grundlæggende spørgsmål om retten til at udnytte ressourcerne i havet på bæredygtig vis. Selv om der ikke bliver tale om fangst efter storhval her og nu, så er det grundlæggende mål ikke at give denne ret fra sig. Ligeledes vil landsstyret påpege, at IWC arbejder for bæredygtig hvalfangst snarere end at være en fredningsorganisation. Derfor kan hverken landsstyret eller et enigt Udenlandsudvalg leve med, at danske myndigheder går direkte imod færøske interesser.

Kate Sanderson, afdelingsleder for hav og miljø, der hører under Landsstyreområdet for udenrigsanliggender, udtaler til radioavisen den 17. juni, at det ikke er sandsynligt, at forslaget om at tage retten til fangst af storhval fra lande, der ikke har fanget storhval de seneste år, bliver vedtaget i IWC i næste uge. Medlemslandenes synspunkter er så forskellige, at det bliver svært at blive enige om noget. Til landsstyremedlemmets udtalelser, om at Færøerne bør overveje at trække sig ud af IWC hvis forslaget bliver vedtaget, bemærker hun, at dette kan lade sig gøre.

Sag om indtægtssikring til fiskere i Lagtingets kontroludvalg

Lagtingets kontroludvalg, der har til opgave at føre tilsyn med, at landsstyrets virksomhed foregår på lovlig vis, har afsluttet behandlingen af en sag vedrørende udbetaling af mindsteløn, dagstøtte og mindsteindtægt (indtægtssikring) til fiskere. Sagen blev taget op til behandling i udvalget i september efter anmodning fra Tórbjörn Jacobsen, lagtingsmedlem for Tjóðveldi (Republikanerne).

Udvalget konkluderer i sit svar til Tórbjörn Jacobsen den 27. maj 2010, at landsstyremanden for fiskerianliggender har handlet i strid med bestemmelser både i styrelsesloven, bevillingsloven og finansloven for 2009.

I sin konklusion henviser udvalget til lagtingsrevisorerne, der har udtalt, at landsstyremanden allerede i foråret 2009 burde have vidst, at bevillingen for 2009 ikke var tilstrækkelig, og derfor allerede da, enten burde have lagt forslag for Lagtinget om ændring af lovgivningen vedrørende indtægtssikring, således at bidtægssatser blev reduceret, eller sørget for, at en anmodning om ekstrabevilling blev lagt for Lagtinget.

Udvalget udtaler i denne forbindelse, at selv om landsstyremanden efterfølgende har fået den nødvendige ekstrabevilling, og derfor ikke vil komme ud med et overforbrug for finansåret 2009, så betyder dette ikke, at Lagtinget efterfølgende har godkendt, at landsstyremanden har udbetalt penge fra landskassen uden bevillingsmæssig hjemmel.

Udvalget mener på den anden side ikke, at landstyremanden har handlet i strid med lovgivningen om indtægtssikring, men udtaler, at forvaltningen af loven dog burde blive strammet op.

Lagmanden har fremført sine synspunkter i sagen i en pressemeddelelse den 2. juni 2010, hvor han udtaler, at han ikke mener, at landsstyremanden har handlet i strid med nogen af de nævnte love, og at han derfor stadig har fuld tillid til landsstyremanden. Lagmanden lægger i den forbindelse vægt på, at der ikke var noget merforbrug ved årets udgang, samt at betalingen var nødvendig, da der var tale om en lovbunden udgift. Desuden henviser lagmanden til den danske oversættelse af styrelsesloven (hvor der står "afholdes", i modsætning til den færøske tekst, hvor der står "betales") og til den praksis, der er på området i Danmark. Lagmanden minder til sidst om, at kontroludvalgets

konklusion ikke er en dom og kun skal ses som en forudsigtelse om resultatet af en endelig retsafgørelse.

Sagen har fået megen omtale i medierne, hvor der er udtalt delte meninger, både om lagmandens udtalelser og om udvalgets arbejde.

Sagen er behandlet i en artikel i avisen Dimmalætting den 3. juni 2010. Ifølge de jurister, som Dimmalætting har talt med, er sagen klar: Landsstyremanden er gået ud over sin hjemmel og det bør få følger. Hvis Lagtinget lader dette ske, uden at det får følger, undergraver Lagtinget sit eget tilsyn og sine egne styringsredskaber. Dimmalætting har også talt med Jákup Mikkelsen, der er gruppeformand for Folkeflokkun i Lagtinget, og Magni Laksáfoss, som er lagtingsmedlem for Sambandsflokkun, medlem af Finansudvalgi og lagtingsrevisor. Jákup Mikkelsen siger, at landsstyremanden står i en vanskelig situation, hvor han handler i strid med en lov, hvis han betaler, og en anden, hvis han ikke betaler. Han mener dog, at Lagtinget kan kritisere landsstyremanden for ikke at have bedt om tillægsbevilling. Magni Laksáfoss mener, at Lagtinget må tage sit eget kontroludvalg alvorligt og behandle udvalgets konklusion, da Lagtinget ellers vil undergrave sine egne tilsynsordninger.

Sagen er også behandlet i en artikel i avisen Sosialurin den 4. juni 2010. Sosialurin har talt med advokat Jógvan Páll Lassen, der mener, at kontroludvalgets konklusion er "hul i hovedet". Han foreslår, at udvalget nedlægger sit arbejde. Han henleder opmærksomheden på, at fiskere har et retskrav på at få udbetalt indtægtssikring, og at dette retskrav ikke kan blive tilsidesat, bare fordi man ikke har den nødvendige bevilling på finansloven. Han mener, at landsstyremanden er fri af sagen, så snart han har sendt anmodning til landsstyremanden for finansanliggender om ekstrabevilling.

I et læserbrev i aviserne den 4. juni 2010 udtaler Bjørn á Heygum, der er advokat og tidligere lagtingsmedlem for Sambandsflokkun, at lagmanden udviser foragt overfor Lagtinget med sine udtalelser. Han er enig i kontroludvalgets konklusioner og mener, at sagen vil danne præcedens, og at Lagtinget vil miste de styringsredskaber, der ligger i finansloven og bevillingsloven, hvis man ikke følger sagen op og i stedet godtager det skete.

Kári á Rógvi, lagtingsmedlem for Selvstyrepárti, har oplyst, at han forsøger at få samlet det nødvendige antal lagtingsmedlemmer (14), til en anmodning til lagtingsformanden om at få indkaldt til møde i Lagtinget til behandling af sagen.

Fiskeribiologerne anbefaler store nedskæringer i fiskedagene

Selv om udsigterne for fiskeriet ser lysere ud i år end forrige år, ses dette kun i begrænset omfang i anbefalingerne fra ICES for det kommende år.

ICES mener, at torskefiskeriet på landsoklen skal reduceres med 24 pct. og at fangsttrykket på sej skal reduceres med helt op til 38 pct. Det anbefales, at der ikke finder nogen direkte fangst af kuller sted, og at der ikke skal ske fangst af torsk på Færøbanke.

Havstovan's (Færøernes Fiskeriundersøgelser) anbefalinger til landsstyremanden for fiskerianliggende går ud på at reducere tallet af fiskedage med 25 pct., for de fartøjer der er omfattet af ordningen med fiskedage og reducere fangsten hos lemmetrawlere tilsvarende.

Havstovan mener, at der kan anes en fremgang i torskebestanden, men at ungfisken må få fred. Derfor må fiskeområder nær land, som er vækstområder, fredes. På Færøbanke er bestanden stadig meget ringe, og derfor må banken fortsat være lukket for fiskeri. Tilstanden mht. kuller er endnu værre end mht. torsk, men også her anes der en fremgang. Skal man få noget fornuftigt ud af dette, skal man dog være varsom med fiskeriet de næste to til tre år. Havstovan mener, at bestanden af sej har det godt, men at fangstrykket på 38 pct. er alt for højt.

Desuden har Havstovan en række andre anbefalinger, som skal være led i en plan om at justere fangstrykket til det optimale.

Fiskedageudvalget anbefaler, at antallet af fiskedage forbliver uændret næste år. Begrundelsen er, at de biologiske forhold er gode, og at der desuden er sket en justering i antallet af fartøjer, som betyder at fangstrykket ikke vokser.

Landsstyremanden for fiskerianliggende udtalte til radioavisen den 18. juni, at hans anbefaling til Lagtinget vedrørende antallet af fiskedage i det kommende fiskeår mest sandsynligt vil komme til at ligge et sted imellem anbefalingerne fra Havstovan og Fiskedageudvalget.

Spørgsmålet om Færøernes forhold til EU atter på dagsordenen

En arbejdsgruppe, som har undersøgt muligheder og udfordringer i det fremtidige samarbejde med EU, har den 21. maj overrakt landsstyremanden for udenrigsanliggende sin betænkning. Arbejdsgruppen har haft en bred, faglig sammensætning med medlemmer fra flere lande, foruden at arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne på Færøerne også har været repræsenteret.

I betænkningen konkluderes det, at det synes juridisk og politisk muligt at videreudvikle det eksisterende aftalegrundlag mellem Færøerne og EU. Støtte hertil fra Danmark og EU vil under alle omstændigheder være helt afgørende. Færøerne kan principielt kun indgå aftaler med EU på områder med eksklusiv EU-kompetence, mens blandede aftaler henset til den danske grundlovsfortolkning ikke er mulige. Der konkluderes desuden, at en gradvis videreudvikling af det eksisterende aftalegrundlag mellem Færøerne og EU vil kunne tilpasses de færøske prioriteter og ressourcer, men samtidig vil være tidskrævende.

Fiskeripolitikken og Færøernes statsretlige stilling synes stadig at være mellem de afgørende spørgsmål i overvejelserne.

Uventet konkluderer arbejdsgruppen bl.a. også, at Industriens Hus/Arbejdsgiverforeningen, Samtak (sammenslutning af arbejdstagerforeninger), Rederiforeningen og Bondeforeningen mener, at deres interesser i hovedsagen dækkes indenfor det nuværende samarbejde med EU.

Andre dele af færøsk erhvervsliv har stærke ønsker om et færøsk EU-medlemskab, heriblandt særlig fiskeopdræterhvervet. Frygten og risikoen for dumpinganklager er blandt de største udfordring for opdræterhvervet i øjeblikket.

De foreløbige udmeldinger i færøsk TV fra færøske politikere tyder på, at disse hæfter sig ved forskellige dele af rapporten:

Jørgen Niclasen (Folkeflokkun) har fået bekræftet, at den eneste politiske farbare vej er at udbygge det nuværende sektorvise samarbejde Færøerne-EU. Adspurgt bekræfter han, at et godt samarbejde med rigsmyndighederne herom vil være nødvendigt.

Edmund Joensen (Sambandspartiet) påpeger, at det kun er politiske blokeringer på Færøerne, der er til hinder for den i hans øjne gunstigste løsning, nemlig at Færøerne bliver omfattet af Danmarks EU-medlemskab.

Høgni Hoydal (Tjóðveldi) hæfter sig ved, at den i hans øjne gunstigste løsning, som er et færøsk medlemskab af EØS via et færøsk medlemskab af EFTA, ikke er muligt på grund af de snævre rammer i rigsfællesskabet.

Landsstyret ønsker at drøfte mulighederne for samarbejde mellem Færøerne og Danmark med regeringen med henblik på et færøsk ønske om tættere samarbejde med EU.

Rapporten vil blive genstand for en debat i Lagtinget efter sommerferien.

Ansættelsen af chefpolitiinspektør på Færøerne

Høgni Hoydal (Tjóðveldi) har igen sat spørgsmål til justitsminister Lars Barfoed vedrørende sagen om ansættelsen af chefpolitiinspektøren på Færøerne. Denne gang spørger han, hvilke skridt ministeren vil tage som følge af, at den færøske landsstyremand med ansvar for justitsanliggender har erklæret, at der er sket brud på retsplejeloven for Færøerne i forbindelse med ansættelsen af en ny politiinspektør for Færøerne, hvor det færøske landsstyre ikke er blevet hørt eller har fået mulighed for at afgive erklæring, sådan som retsplejeloven for Færøerne foreskriver i § 110.

Justitsministeren svarede den 26. maj, at der ikke er sket noget brud på retsplejeloven på Færøerne, men at der åbenbart må foreligge en misforståelse. Det som bestemmelsen i § 110 drejer sig om er Færøernes politikorps. Der sondres mellem Færøernes politikorps eller det særlige politikorps for Færøerne og så de ledende politiembedsmænd i § 109.

Justitsministeren forklarede også, at han havde haft lejlighed til at redegøre skriftligt over for fru Annika Olsen, landsstyremand for indenlandsanliggender, som havde rettet henvendelse, og at han ikke efterfølgende havde fået nogen modreaktion på denne redegørelse.

Høgni Hoydal bemærkede bl.a. til dette svar, at hvorfor skulle det færøske landsstyre ønske at have en paragraf i sin retsplejelov, der kun skulle give mulighed for at udtale sig, når det gælder Færøernes politikorps, som justitsministeren kalder det, det vil altså sige rengøringspersonale og almindelige betjente, men ikke personale i ledende stillinger? Han mener, at det politiske i det er

fuldstændig absurd. Høgni Hoydal bemærkede desuden, at hvor den færøske landsstyremand med ansvar for justitsanliggender siger, at den danske justitsminister og hans ressort har foretaget et klart brud på retsplejeloven for Færøerne, så må ministeren forholde sig til det.

Til dette svarede Justitsministeren, at man kan have forskellige meninger om, hvorvidt reglerne er fornuftige og rimelige og rigtige, og diskutere historikken om, hvorfor det nu er, at reglerne er, som de er, men vi må jo nu engang forvalte reglerne efter den måde, de er skrevet ned i den færøske retsplejelov på. Han orienterede også om, at det var den samme procedure, der blev anvendt tilbage i 1997, da man sidst ansatte en chefpolitiinspektør. Ved den lejlighed blev der heller ikke indhentet sådanne udtalelser.

Med hensyn til landsstyremanden for indenrigsanliggendes syn på sagen svarede justitsministeren, at det ville have været naturligt, hvis den færøske landsstyremand havde svaret tilbage, hvis det var sådan, at man på Færøerne var uenig. Derfor må han lægge til grund, medmindre han hører andet, at den færøske landsstyremand er enig i den fortolkning af reglerne, som det danske justitsministerium har lagt til grund.

Ikke råd at betale for vejrmeldinger for Færøerne

Det konkluderer Jacob Vestergaard, landsstyremand for fiskerianliggender, efter at Lagtinget har besluttet, at slette udgifterne til vejrmeldinger og vejrudsigter for Færøerne og farvandet omkring Færøerne (1,6 mio. kr.) i tillægsbevillingslovforslaget for maj.

Landsstyremanden ved ikke, hvad han skal stille op. Han siger til avisen Sosialurin den 14. maj, at han mente, at det var så selvfølgelig, at disse penge blev bevilgede, at han har slet ikke har forberedt sig på den anden mulighed.

Den aftale, som Færøerne har haft med den DMI, må opsiges, og landsstyremanden ved ikke, hvor man derefter skal få vejrmeldinger fra. Han er ikke klar over, hvor langt opsigelsesvarslet er. Han er bange for, at der foreløbig ikke bliver færøske vejrmeldinger, og han tvivler på, om der vil blive fundet en løsning for indeværende år.

Landsstyremanden mener, at sagen er meget alvorlig, da der er mange forhold på Færøerne, der afhænger af vejr og vind, herunder f.eks. fiskeri, flypladsen og vakt- og bjærgningstjenesten.

Formanden for Rederiforeningen er alt andet end glad for nyheden og betragter dette som en nedprioritering af søfolk. Han mener, at DMI har særlige vejrmeldinger og vejrudsigter for farvandet omkring Færøerne, der er både gode og nøjagtige, og de bliver meget brugt. Han siger til Sosialurin den 14. maj, at ”det kan få alvorlige konsekvenser for en sejlede nation som vores ikke at have nøjagtige og pålidelige vejrudsigter, specielt for både og småskibe”. Efter omstændighederne ville det være bedre, hvis vejrtjenesten aldrig var blevet overtaget, siger han.

Arbejde med folketælling i risiko for at gå i stå

En prøvefolketælling skal gennemføres i efteråret med henblik på at sikre kvaliteten af den endelige folketælling, men én mio. kr. mangler og Lagtingets Finansudvalg vil ikke bevilge pengene.

Det store projekt ”Mandtal”, der blev søsat i 2007 for at registrere alle oplysninger om færinger, risikerer at gå i stå. Det udtaler Heini Hátun, leder og koordinator af projektet til Sosialurin den 17. maj, efter at Finansudvalget har strøget ekstrabevillingen i sin betænkning til Lagtinget vedrørende tillægsbevillingslovforslaget for maj.

Der findes i øjeblikket ingen registrering af oplysninger om de personer, der bor på Færøerne, andet end det samlede folketal, samt køn og aldersfordeling. Sidste gang der blev foretaget en folketælling var i 1977.

Derfor blev projektet startet for at give land, kommuner, virksomheder og folk tilstrækkeligt statistisk talmateriale som grundlag for beslutninger af forskellig slags. Efter planen skal folketællingen gennemføres den 1. november 2011, men dens skæbe er nu uvis.

Formanden for Lagtingets Finansudvalg, Anfinn Kallsberg siger til Sosialurin samme dag, at man har fokuseret på at få 300 elever ind på mellemuddannelserne. Alle forslag til ekstrabevilling, der ikke har været udgiftsneutrale, er blevet strøget over en kam. Hvis der ikke er råd til en forsøgsfolketælling i år, så må det vente til næste år. Der er ikke tale om en nedprioritering. Man burde have anmodet om disse penge med det samme, da finansloven var til behandling, for så havde det ikke været nødvendigt at komme igen, for at bede om mere. ”Vi har et underskud på 700 mio. kr., og hvis man bare bevilgede alt det, der blev bedt om, så ville underskudet passere de 800 mio. kr. De, som tror at man bare ryster 20 mio. kr. ud af ærmet i disse tider, har taget fejl”, siger Anfinn Kallsberg.

Atlantic Airways knapt syv mio. kr. i underskud i 1. kvartal

Resultatet for Atlantic Airways for det første kvartal af 2010 var 6,9 mio. kr. i underskud før skat og efter skat et underskud på 5,7 mio. kr.

Selskabets samlede aktivitet faldt med 55 pct. sammenlignet med første kvartal 2009. Det skal dog tages i betragtning, at selskabet havde finansielle indtægter første kvartal 2009 på 18 mio. kr. Størstedelen af reduktionen er forårsaget af, at indtægterne fra lejeflyvning faldt med 89 pct.

Dog skal siges, at resultatet fra ruteflytning første kvartal var bedre end ventet. Inden problemerne med asken fra Island viste reservationerne en positiv udvikling og den udvikling fortsætter. Men i april og delvis i maj har askeskyerne medført store forhindringer i flyvningen, udtaler Magni Arge, direktør på selskabets hjemmeside den 12. maj. I april kostede askeskyerne virksomheden 5 mio. kr.

Flere tiltag er sat i værk for at justere selskabets kapacitet, reducere flåden og begrænse omkostningerne og selskabet fortsætter sit arbejde med at rationalisere driften.

Selskabets egenkapital var den 31. marts på 211 mio. kr. og solvensen 51 pct.

Bakkafrost 46 mio. kr. i overskud i 1. kvartal

Opdrætsgiganten Bakkafrost havde over 46 mio. kr. i overskud i første kvartal, og selv om mængden af det solgte faldt med 22 pct., så steg salgsværdien tre pct. i perioden.

I en meddelelse i forbindelse med kundgørelsen af resultatet siger Bakkafrost, at den biologiske udvikling stadig er god, og samtidig er markedssituationen også god. Men driften påvirkes negativt af lav produktion i Bakkafrost Farming West, som er det gamle Vestlax, hvor der i øjeblikket foretages strategiske omlægninger. Direktøren i Bakkafrost, Regin Jacobsen, har gode forventninger til fremtiden, og han forventer at mængde atter vil stige næste halvår.

Salget første kvartal 2010 var 190,4 mio. kr. sammenlignet med 185,7 mio. kr. sidste år. Det svarer til en fremgang på tre pct.

I alt tog Bakkafrost 5.744 tons opskåret vægt første kvartal sammenlignet med 7.318 tons sidste år, hvor de 4.983 kom fra Bakkafrost Farming North og 761 fra det gamle Vestlax, hvor næsten hele salget var ørred. Da man satte en mindre mængde smolt ud i 2008, og da man lægger om fra ørred til laks i Bakkafrost Farming West, får dette negativ påvirkning og den samlede mængde i år og kommende år ventes at blive omkring 60.000 tons opskåret vægt.

Landsregnskabet viser at indtægterne svigtede

Ifølge det just kundgjorte landsregnskab er bundlinjen 97 mio. værre end budgetteret. Det forværede resultat skyldes, at indtægterne blev lavere end budgetteret og ikke af, at udgifterne har været større end budgetteret. De budgetterede indtægter var på 4 mia. kr., men resultatet blev 3,86 mia. kr.; 176 mio. kr. lavere end budgetteret.

Rundt regnet har hver landsstyremand holdt sig vel indenfor sin bevillingsramme. Det betyder dog ikke, at der ikke har været eller kun har været ubetydelige fravigelser på enkelte konti. Det største merforbrug er gået til sundhedsområdet, mens socialområdet har det største samlede mindreforbrug.

Udbetalingerne fra Arbejdsløshedsforsikringen (ALS) tredobledes i 2009

Ifølge regnskabet for ALS for 2008 betalte ALS knapt 47 mio. kr. i arbejdsløshedsunderstøttelse og andre udbetalinger til arbejdsløse i 2008, men disse udbetalinger voksede helt op til 157 mio. kr. i 2009.

Der er flere årsager til de øgede udbetalinger. Lagtinget har for nylig besluttet at forhøje udbetalingsprocenten, ventedagene faldt bort og sammen med andre ændringer var dette med til at øge udbetalingerne fra ALS. Men antallet af arbejdsløse voksede også meget sidste år, og det er en anden hovedårsag til de øgede udbetalinger.

Der regnskabsmæssige resultat for ALS i 2009 var et overskud på 17,8 mio. kr. mod et overskud på 56 mio. kr. i 2008. På trods af faldende indtægter havde ALS som sagt et overskud, men dette kommer fra finansielle indtægter på i alt 54 mio. kr. ALS ville således have haft et underskud uden disse finansielle indtægter. Egenkapitalen er i øjeblikket på 714 mio. kr. og aktiverne er på 727 mio. kr.

Landsstyremanden for udenrigsanliggender beskyldes for at betale for presseomtale

I forbindelse med, at Jørgen Niclasen, landsstyremand for udenrigsanliggendes rejste til Bruxelles for at underskrive og højtideligholde en aftale om videnskabeligt og teknisk samarbejde mellem landsstyret og EU (Færøernes deltagelse i EU's 7. rammeprogram for forskning, FP7), har han

betalt udgifter til flybilletter for to medarbejdere fra Kringvarp Føroya (den offentlige radio- og fjernsynsvirksomhed), en journalist og en fotograf, således at disse kunne dække begivenhederne. Dette har været til genstand for en del kritik fra de andre medier og fra lagtingsmedlemmer.

I et svar til et spørgsmål fra lagtingsmedlem Sjúrdur Skaale (Tjóðveldi) udtaler landsstyremanden for kulturanliggender, Helena Dam á Neystabø (Socialdemokratiet), der har Kringvarp Føroya som ansvarsområde, at det ikke var i orden at landsstyreområdet for udenrigsanliggender betalte disse flybilletter. Hun mener, at proceduren, hvor landsstyreområdet tilbyder at betale for en udvalgt medievirksomhed var uheldig, og at både den offentlige forvaltning og den offentlige radio- og TV-virksomhed bør tage kritikken til efterretning, således at dette ikke gentages. Hun henviser til, at en af hjørnestenene i den kommende public service aftale er at sikre en uafhængig nyhedsformidling.

Landsstyremanden for udenrigsanliggender har også fået flere spørgsmål fra Sjúrdur Skaale, men han har ikke svaret endnu. Landsstyremanden har dog udtalt til avisen Dimmalætting den 4. juni, at hans forudsætninger for at få dækning fra færøske medier er anderledes end hos de andre landsstyremænd, da de kan orientere om deres arbejde på Færøerne, mens hans arbejde oftest vedrører og foregår i udlandet. Derfor mener han, at det er naturligt at han byder en medievirksomhed med, således at hans virksomhed også kan belyses. Han siger, at han ikke har midler til at byde repræsentanter fra alle medierne med, men at det vil gå på skift. og at en anden vil blive budt med næste gang. Der er ikke sat betingelser i forbindelse med tilbudet om betaling og det står Kringvarp Føroya frit for hvordan de dækker begivenheden.

Redaktionslederen for Kringvarp Føroya mener ikke, at det går ud over troværdigheden, at man har fået betalt flybilletterne, og lægger i denne forbindelse også vægt på, at man ikke har indgået nogen aftale om, hvordan begivenhederne skal dækkes.

Aftalen blev underskrevet den 3. juni og er den tredje aftale, som Færøerne har indgået med EU. Det har taget seks år at få aftalen på plads og den vil være banebrydende for Færøerne, siger Jørgen Niclasen. Færøske forskere kan nu samarbejde med forskere i EU på lige fod. Han har gode forventninger til, at man vil få et tættere samarbejde med EU, og det næste bliver ECAA aftalen om flytrafik og at udvide samarbejdet til andre områder som tjenester og uddannelse.

Helena Dam á Neystabø, landsstyremand for kulturanliggender udtalte bl.a., at dørene vil stå åbne for europæiske forskere, der ønsker at forske på Færøerne.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen